

## Usvršavanje i kontinuirani profesionalni razvoj

Usvršavanje i kontinuirani profesionalni razvoj, kao što su specijalizacije u određenim oblastima, predstavljaju temelj za usluge koje je potrebno da pružaju onkološki farmaceuti-praktičari. Jednako je važno, kako redovna kontinuirana obuka za onkološke farmaceute, tako i dalja obuka za druge zdravstvene profesionalce, farmaceutske tehničare, koji neposredno rade u pripremi terapije.

U tom smislu, neophodno je sprovoditi odgovarajuću kontinuiranu obuku uz redovno obezbeđivanje i pružimanje CPD šema.

## Istraživanje i nauka

Podaci prikupljeni u toku rada onkoloških farmaceuta mogu se koristiti za generisanje zapažanja o aplikacijama, za poboljšanje procesa pripreme i primene terapije i u analizi optimalne upotrebe lekova.

Na ovaj način, onkološki farmaceuti mogu dati aktivan doprinos ostalim zdravstvenim uslugama.

# Visoki standardi za onkološku farmaciju u praksi i istraživanja u ovoj oblasti

Terapija onkološkim lekovima podrazumeva veoma složen režim lečenja koji najčešće karakteriše uzak opseg doze i efekta leka. Pored toga pacijenti su često imuno deficijntni, bilo zbog svog osnovnog stanja ili zbog terapije, te dodatno pate od komorbiditeta. Intenzivna hemoterapija zasnovana na konvencionalnim citostaticima, kao i nove mogućnosti lečenja sa tipičnim nuspojavama, zahtevaju mere specijalističkog nadzora i podrške koje treba da budu u skladu sa smernicama.

Ambulantno lečeni pacijenti sa kancerom zahtevaju angažovanje celog menadžment tima koji je u stanju da im konstantno pruža savete o tome kako da koriste svoje lekove i kako da prepoznaju probleme vezane za terapiju.

Obezbeđivanje kvaliteta za bezbednu onkološku terapije lekovima suštinski zahteva stručnost farmaceutskog tima. Zahvaljujući osnovnoj i proširenoj i obuci i kontinuiranom stručnom usavršavanju, onkološki farmaceuti su u stanju da daju najbolju moguću ekspertizu kako bi se obezbedio besprekoran kvalitet i sigurnost onkološke terapije.



## Nabavka proizvoda

Nabavka proizvoda koji se koriste u onkološkim terapijama zasniva se na ekspertskoj analizi ekonomske koristi u pogledu kvaliteta i bezbednosti terapije. Rizici povezani sa falsifikovanim proizvodima, te nepravilnim ili neuspelim isporukama, moraju biti svedeni na minimum, što je više moguće. Proizvodi se moraju odmah opozvati ukoliko se utvrdi bilo kakav nedostatak u kvalitetu. Bilo kakvi slučajevi prekida u snabdevanju moraju se pre-

Decided by the ESOP Delegate Meeting, Krakow, June 26<sup>th</sup> 2014



European Society of Oncology Pharmacy (ESOP)

Veritaskai 6 · D-21079 Hamburg

Phone: +49 40 / 790 33 56 · Facsimile: +49 40 / 791 43 601

Homepage: [www.esop.eu](http://www.esop.eu) · e-mail: [memberships\[at\]esop\[dot\]li](mailto:memberships@esop.li)

mostiti, što pre je moguće I to u konsultaciji sa lekarom.

Ako se pokaže neophodnim oslanjanje na uvezenu robu, farmaceut je odgovoran da vodi računa da se biraju pouzdani izvori. Od vitalnog je značaja da se izbegne upotreba rizičnih lekova zarad uštede (verovatno ne mnogo) novca, pri čemu njihovo optimalno korišćenje mora biti napravljeno od raspoloživih resursa. Upotreba lekova uvek se mora razmatrati u svetlu procesa lečenja. Razmatra se podobnost i vreme za koje je potrebno da se lek primenjuje, priroda i učestalost aplikacije i mnogi drugi faktori, a u ukupnoj farmako-ekonomskoj proceni, shodno svojoj nadležnosti, učestvuju svi članovi tima.

Citostatični preparati koji su pogrešno izabrani, pogrešno označeni, nisu pravilno uskladišteni ili su predmet mikrobiološke kontaminacije, predstavljaju rizik da će terapija biti neuspešna ili da pacijent može biti ugrožen.

Organizacija čitavog lanca procesa je dužnost onkološkog farmaceuta praktičara. Taj proces uključuje: standardizaciju recepta, proveru verodostojnosti, nabavku, odabir adjuvanata, monitoring okruženja, samu pripremu, signiranje, transport i skladištenje pripremljenog leka. Doza antikancerskog leka može značajno varirati u zavisnosti od dijagnoze. Proveru ispravnosti recepta, sprovodi onkološki farmaceut, uzimajući u obzir sve relevantne kliničke parametre i dijagnozu pacijenta, dakle igra

glavnu ulogu u bezbednom lečenju. Ako je nešto nejasno, odmah se razjašnjava sa lekarom koji je izdao recept. Ako je potrebna dodatna konsultacija, nalogodavacu i / ili pacijentu se daju dovoljno relevantne informacije na razumljiv način kako bi se osiguralo bezbedno korišćenje leka.

Aseptična priprema infuzionih lekova, posebno, zahteva preduzimanje svih mera kako bi proizvod ostao aseptičan, jer nema konačne sterilizacije. Onkološki farmaceut ima zadatak da se obezbedi priprema bez greške, sa besprekornim kvalitetom pripremljenog leka koji će pri tom biti dostupan u pravom trenutku.

### Izdavanje leka

Onkološki farmaceut odgovoran da potrebni podaci i signiranje budu ispravni u momentu kada se lek izda. Ako je potrebno da se lek transportuje prevozom, farmaceut će se pobrinuti da tokom tog perioda budu očuvani kvalitet i integritet leka.

### Informacije i saveti

Stručna služba apoteke, nema samo postavljene zahteve koji su ograničeni samo tokom terapije citostaticima u smislu uputstva o pravilnoj administraciji ili aplikaciji leka. Apoteka naime, mora voditi računa o mogućim interakcijama onkoloških lekova sa drugim lekovima, supo-

rativnom terapijom (čak i za onu koju je kupio sam pacijent), kao i o uticaju ishrane na terapiju, te u vezi sa svim tim je dužna da bolesniku pruži sve informacije. To sve predstavlja važan faktor u terapijskom uspehu.

Stručno sagledavanje I saveti nadležnih lekara i farmaceuta obezbeđuju terapijsku sigurnost, što je u interesu onkoloških pacijenta. U optimizaciji i profesionalnom upravljanju lekovima ključnu ulogu igra angažovanje farmaceuta.

### Primena IT rešenja

Upotreba IT rešenja u logistici, naručivanju, propisivanju, proveru, pripremi, dokumentaciji i fakturisanju može pomoći da se poboljša terapijska bezbednost. Od posebnog značaja je izbor odgovarajućeg softvera i vrši se u skladu sa lokalnim uslovima, procesima i ciljevima.

U ovom procesu takođe, onkološki farmaceuti igraju ključnu ulogu I to u nadležnosti informacija o upotrebi leka. Da bi se osiguralo funkcionisanje odgovarajućeg, sigurnog i razumljivog softvera onkološki farmaceuti moraju biti u sprezi sa kliničkim odeljenjima i administrativnim menadžerima.

### Osiguranje i smernice kvaliteta

Primena algoritma i smernica koje su zasnovane na dokazima predstavlja suštinsku odliku

osiguranja kvaliteta protitumorskih lekova i podrške terapije. Onkološki farmaceuti doprinose specijalističkoj ekspertizi u međuprofesionalnoj izradi smjernica za lekare i bolnice. Njihovo učešće u terapijskim timovima uključuje pohađanje onkoloških konferencija, rad u timovima stručnjaka kao i radnim grupama.

Takođe, sprovode individualni monitoring pacijenta i obezbeđuju farmaceutske intervencije u kontekstu saradnje između zdravstvenih profesionalaca (vizite i komentari medicinske dokumentacije pacijenata).

Svakako, onkološki farmaceuti su uključeni I u sprovođenje, redovno preispitivanje i dalji razvoj sistema upravljanja kvalitetom u svom radnom okruženju.

### Organizovanje kurseva

Koordinirane informacije i obrazovne strategije su od presudnog značaja za pravilnu, kvalitetanu upotrebu leka. Bezbednost pacijenata i osoblja za negu koji se bave potencijalno štetnim lekova predstavlja potrebu da se pravilno koristi pravi lek, za pravog pacijentu u pravo vreme. Kao stručnjak za pripremu I primenu lekova, onkološki farmaceuti su posvećeni osmišljavanju i izvođenju kurseva za pacijente o pravilnoj upotrebi lekova, kao i kurseve za lekare i medicinske sestre.